

CÔNG TÁC BẢO VỆ AN NINH TRẬT TỰ CỦA LỰC LƯỢNG CÔNG AN NGÀY BÁC HỒ VÀO THĂM QUẢNG BÌNH

Phan Duy Huỳnh

Cách đây vừa tròn 60 năm, ngày 16 tháng 6 năm 1957, Đảng bộ, quân và dân Quảng Bình vô cùng phấn khởi, tự hào được đón Bác vào thăm. Cùng đi với Bác có đồng chí Nguyễn Chí Thanh, Ủy viên Bộ Chính trị Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam, Chủ nhiệm Tổng cục Chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam, đồng chí Hoàng Văn Diệm, Chủ tịch Ủy ban Hành chính Liên khu IV và một số cán bộ ở Trung ương.

Ngày đó, Quảng Bình sau 9 năm kháng chiến trường kỳ chống thực dân Pháp xâm lược và hơn 2 năm ra sức hàn gắn vết thương chiến tranh, khôi phục và phát triển kinh tế, văn hóa đang tiếp tục góp phần vào cuộc đấu tranh giải phóng miền Nam thống nhất nước nhà. Riêng lực lượng Công an trong tỉnh vẫn còn rất nhiều khó khăn thiếu thốn về trang bị phương tiện phục vụ công tác, chiến đấu và xây dựng lực lượng. Nhiệm vụ tổ chức bảo vệ tuyệt đối an toàn Bác Hồ và đoàn cán bộ cao cấp của Trung ương đặt ra lúc này hết sức nặng nề trong bối cảnh tình hình an ninh chính trị và trật tự an toàn xã hội trên địa bàn còn tiềm ẩn rất nhiều yếu tố bất lợi. Trên lĩnh vực an ninh chính trị, lợi dụng những sai lầm của ta trong cải ruộng đất, bọn phản động trong giai cấp bóc lột vừa bị nhân dân ta đánh đổ đang ra sức tìm cách ngóc đầu dậy cấu kết với bọn phản động lợi dụng tôn giáo, bọn nguy quân, nguy quyền chưa chịu cải tạo, tìm cách xuyên tạc, chia rẽ nội bộ, chống phá việc thực hiện các chủ trương chính sách của Đảng, Nhà nước. Cuối năm 1956, ta vừa phá tan tổ chức phản động mệnh danh “Đảng Cù Xuân” ở miền Tây Lệ Thủy thì giữa năm 1957, trên địa bàn 3 huyện Tuyên Hóa, Quảng Trạch, Bố Trạch đã nhen nhóm hình thành một tổ chức phản động mới mệnh danh cái gọi là: “Việt Hưng phục quốc Đảng” (Đảng Việt Hưng) với thành phần chủ yếu là con cái địa chủ, phú nông còn mang nặng tư tưởng hận thù giai cấp, bọn tề nguy

cũ chưa chịu cải tạo⁽¹⁾ và một số cán bộ thoái hóa, biến chất bất mãn bị xử lý trong giảm tô và cải cách ruộng đất. Chúng đã soạn thảo chính cương điều lệ, tổ chức đường dây liên lạc với bọn Mỹ - Diệm ở miền Nam để tìm cách chống phá miền Bắc.

Trên địa bàn thị xã Đồng Hới (nay là thành phố Đồng Hới) trung tâm tỉnh lỵ Quảng Bình, nơi tổ chức mít tinh chào mừng Bác vào thăm, trước đó ta cùng vừa phá tan một tổ chức phản động và khám phá nhiều vụ án gián điệp do bọn Mỹ - Diệm tung qua giới tuyến quân sự tạm thời (vĩ tuyến 17) ra Quảng Bình hoạt động.

Trật tự an toàn xã hội mặc dù đã được thiết lập và củng cố ngay sau khi hòa bình lập lại (tháng 8/1954) nhưng những tàn dư của chế độ cũ không dễ một sớm một chiều xóa bỏ hết. Bên cạnh đó, công tác phát động quần chúng thu hồi, giao nộp các loại bom, mìn, súng đạn còn sót lại sau chiến tranh vẫn còn nhiều bất cập. Đường sá giao thông bị hư hỏng, có nơi chưa được tu sửa, trật tự an toàn giao thông còn nhiều phức tạp.

Trước tất cả những khó khăn đó, lực lượng Công an Quảng Bình đã tổ chức bảo vệ tuyệt đối an toàn cho Bác và đoàn cán bộ cao cấp của Trung ương với tất cả tinh thần trách nhiệm cao nhất của những chiến sĩ cận vệ tuyệt đối trung thành với Đảng và lòng kính yêu vô hạn vị lãnh tụ thiên tài của toàn dân tộc Việt Nam.

Một kế hoạch công tác có đóng dấu “Tối mật” đã được triển khai hết sức khẩn trương trong một thời gian rất ngắn trong toàn lực lượng Công an Quảng Bình. Từ các đơn vị nghiệp vụ ở Ty, đến công an các huyện, thị đã bám sát chức năng nhiệm vụ được phân công để bố trí lực lượng, phương tiện, nắm chắc tình hình ở các địa bàn, các mục tiêu và các loại đối tượng, có phương án ứng phó kịp thời những tình huống có thể xảy ra.

¹ Sau ngày giải phóng Quảng Bình (tháng 8/1954) trên địa bàn toàn tỉnh có 3.465 ngụy quân, 1.556 ngụy quyền, 185 đối tượng thuộc các đảng phái phản động tan rã tại chỗ.

Đúng như “Điện mật” của đồng chí Trần Quốc Hoàn, Bộ trưởng Bộ Công an gửi cho đồng chí Phạm Thanh Đàm, Ủy viên Ban Thường vụ Tỉnh ủy, Trưởng Ty Công an Quảng Bình: 8 giờ 15 phút ngày 16 tháng 6 năm 1957, chiếc máy bay mang số hiệu LI203 chở Bác và đoàn cán bộ Trung ương từ thành phố Vinh (Nghệ An) vào Quảng Bình đã xuất hiện trên bầu trời thị xã Đồng Hới rồi nhẹ nhàng hạ cánh xuống sân bay. Các đồng chí trong Tỉnh ủy, Ủy ban Hành chính tỉnh, đại diện các ban, ngành, đoàn thể của tỉnh Quảng Bình và cán bộ chiến sĩ Sư đoàn 325 ra tận cầu thang máy bay đón Bác trong niềm vui vô tận.

Bác bước ra máy bay với bộ ka ki bạc màu và đôi dép cao su. Vừa bước xuống Bác vừa đưa tay vẫy chào mọi người ra đón Bác.

Đồng chí Phạm Thanh Đàm, Trưởng Ty Công an vinh sự được ngồi chung xe đón Bác từ sân bay vào trụ sở Ủy ban Hành chính tỉnh. Khi xe qua cánh đồng Lộc Đại của xã Lộc Ninh, với con mắt tinh tường Bác chỉ vào một số “nông dân” đang đứng trên bờ mấy thửa ruộng ven đường rồi hỏi đồng chí Phạm Thanh Đàm:

- Những “nông dân” kia chắc là quân của chú.

Đồng chí Phạm Thanh Đàm phải thừa nhận với Bác:

- Thưa Bác, do tình hình an ninh trật tự có những yếu tố bất lợi nên anh em phải bám chốt ở những nơi trọng điểm để nắm tình hình và kịp thời xử lý những tình huống có thể xảy ra nhưng do chưa có nhiều kinh nghiệm nên nhập vai chưa tốt.

Bác tươi cười và dặn đồng chí Trưởng Ty Công an:

- Công tác cảnh vệ có khi cần phải giữ bí mật nhưng phải biết nhập vai cho đúng để không bị người khác phát hiện có như vậy mới là tốt.⁽²⁾

Lời dạy ân cần đó của bác đã trở thành một bài học vô cùng quý giá giúp cho lực lượng Công an Quảng Bình làm tốt công tác bảo vệ các đồng chí lãnh đạo cao cấp của Đảng, Nhà nước trong những năm sau này. Lời dạy ân cần đó của

² Dẫn theo hồi ký “Một ngày đêm bên Bác” của đồng chí Phạm Thanh Đàm, nguyên Trưởng Ty Công an Quảng Bình (1954-1961).

Bác cũng là lời nhắc nhở lực lượng Công an Quảng Bình phải biết học tập và vận dụng sáng tạo hơn nữa 6 điều Bác dạy về “Tu cách người công an cách mệnh”:

“Đối với tự mình, phải

Cần, kiệm, liêm, chính

Đối với đồng sự, phải

Thân ái, giúp đỡ

Đối với Chính phủ, phải

Tuyệt đối trung thành

Đối với nhân dân, phải

Kính trọng, lễ phép

Đối với công việc, phải

Tận tụy

Đối với địch, phải

Cương quyết, khôn khéo”⁽³⁾

Khi về đến trụ sở Ủy ban Hành chính tỉnh, vừa vào đến phòng đón tiếp của Văn phòng Ủy ban Bác đã nhanh nhẹn đi thẳng xuống nhà bếp xem nơi ăn ở của cán bộ nhân viên. Có lẽ đây là một đặc điểm riêng của Bác mỗi khi Người đến thăm một cơ quan, đơn vị nào. Vì theo Bác muốn cho mọi người làm việc tốt thì trước hết lãnh đạo phải quan tâm chăm lo đời sống vật chất và tinh thần cho họ. Nhà bếp, nhà ăn không tốt thì làm sao cán bộ, nhân viên có đời sống tốt. Và một đặc điểm khác có liên quan nhiều đến công tác bảo vệ của lực lượng Công an là Bác luôn luôn có sự thay đổi thời gian và địa điểm trong chương trình được dự kiến trước Bác sẽ đến thăm.

Làm việc với Ban Thường vụ Tỉnh ủy Quảng Bình và đại diện lãnh đạo Khu ủy Vĩnh Linh⁽⁴⁾ Bác chăm chú lắng nghe và hỏi tỷ mỉ về tình hình công tác

³ Trích thư Chủ tịch Hồ Chí Minh, gửi Công an khu 12 ngày 11 tháng 3 năm 1948.

⁴ Theo Hiệp định Giơnevơ (1954) tỉnh Quảng Trị ở vào vĩ tuyến 17, nên phải chia đôi khu vực miền Nam từ sông Bến Hải trở vào có 25 vạn dân và 2/3 diện tích toàn tỉnh. Khu vực phía Bắc có 820km², dân số 44.700 người, gồm 22 xã phía Bắc của huyện Vĩnh Linh và huyện Hương Hóa sát nhập vào tỉnh Quảng Bình. Ngày 16 tháng 6 năm 1955, Thủ tướng Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa ra Nghị định số 551/TTg thành lập Đặc khu Vĩnh Linh là một đơn vị hành chính trực thuộc Trung ương.

xây dựng Đảng; Việc sửa sai cải cách ruộng đất, tình hình khôi phục và phát triển kinh tế hàn gắn vết thương chiến tranh, chăm lo đời sống nhân dân, xây dựng và củng cố đoàn kết giữa các tôn giáo, các vùng miền và đối với cán bộ, bộ đội, đồng bào miền Nam ra tập kết ở Quảng Bình, Vĩnh Linh. Bác dành nhiều tình cảm hỏi thăm các cụ phụ lão, việc học hành của các cháu thiếu niên, nhi đồng.

Bác biểu dương những kết quả đã đạt được, đồng thời cũng căn dặn các đồng chí lãnh đạo của tỉnh những công việc phải cần làm để tiếp tục xây dựng Đảng, phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội, chăm lo đời sống nhân dân.

Tiếp theo đó, Bác lần lượt gặp mặt thân mật các đoàn đại biểu đại diện cho các tôn giáo trong tỉnh, đại diện bà con dân tộc Vân Kiều và đại diện của cán bộ, bộ đội, đồng bào miền Nam tập kết ở Quảng Bình. Trong mỗi cuộc gặp Bác đều chăm chú lắng nghe, ghi nhận tất cả tâm tư nguyện vọng của từng đoàn và Bác chân tình gửi gắm tình cảm, sự chia sẻ của Người với từng đoàn đại biểu.

Một việc làm của Bác vô cùng tinh tế được mọi người khâm phục đó là khi đoàn đại biểu Phật giáo và Thiên chúa giáo tặng hoa cho Bác, Bác nhận bó hoa và tỏ lòng biết ơn rồi tự tay Người chia bó hoa ra hai phần bằng nhau và tặng lại cho hai vị đại diện của hai giáo phái. Trao hoa rồi Bác ôm chàng cả hai đại biểu như thay cho lời căn dặn lương, giáo phải đoàn kết bên nhau cùng chung tay xây dựng quê hương đất nước, đồng hành cùng dân tộc, sống tốt đời đẹp đạo.

Trong lúc Bác gặp đoàn đại biểu của các dân tộc thiểu số, một đại biểu của dân tộc Vân Kiều thưa với Bác:⁽⁵⁾

- Dân tộc chúng con sống dọc theo dãy Trường Sơn đã lâu nhưng đến nay vẫn chưa có danh họ, nguyện vọng của bà con là xin được lấy họ Hồ của Bác làm danh họ của người Vân Kiều từ nay về sau.

Nghe vậy, Bác xúc động lấy chiếc khăn mùi xoa lau qua khóe mắt rồi tươi cười chấp nhận lời đề nghị của trưởng đoàn thay mặt bà con Vân Kiều. Từ đó, người dân tộc Vân Kiều bất kể già, trẻ, trai, gái đều có vinh dự tự hào được mang danh họ của Bác.

Đúng 14 giờ 30 phút ngày 16 tháng 6 năm 1957, đồng chí Phạm Thanh Đàm, Trưởng Ty Công an, người có trách nhiệm bảo vệ tiếp cận Bác cùng các

⁵Theo Lịch sử Đảng bộ huyện Hướng Hóa, tỉnh Quảng Trị thì người đại biểu dân tộc Vân Kiều thưa với Bác là ông Hồ Ray trong đoàn đại biểu khu vực Vĩnh Linh được cử ra Quảng Bình gặp Bác.

đồng chí trong lãnh đạo của tỉnh, hướng dẫn Bác từ trụ sở Ủy ban Hành chính tỉnh đi qua đường cái đến hội trường lớn của tỉnh.

Tại hội trường lớn, một số anh em công an làm nhiệm vụ bảo vệ đã tiếp quản hội trường từ tối hôm qua. Suốt đêm anh em không ngủ, lắng nghe từng biến động xung quanh khu vực hội trường và từng phút, từng giây trong chờ Bác đến.

Trong hội trường, 600 đại biểu của các tổ chức quân, dân, chính, Đảng của Quảng Bình và khu vực Vĩnh Linh cũng đang hồi hộp chờ đón Bác. Khi thấy Bác xuất hiện từ ngoài cổng đi vào, cả hội trường đứng dậy đồng thanh hô vang: “Hồ Chủ tịch muôn năm!” “Muôn năm!” Bác giơ tay vẫy chào tất cả mọi người rồi bước lên bục nói chuyện. Cả hội trường im phăng phắc lắng nghe từng lời Bác nói. Bác biểu dương cán bộ, quân, dân Quảng Bình, Vĩnh Linh đã vượt qua mọi hy sinh gian khổ lập nhiều chiến công trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, giải phóng quê hương. Từ ngày hòa bình lập lại đến nay đã ra sức phấn đấu khôi phục và phát triển kinh tế, văn hóa xã hội, mau chóng hàn gắn vết thương chiến tranh, cảnh giác đập tan mọi âm mưu và hành động phá hoại của bọn gián điệp, phản động, tiếp tục góp phần vào cuộc đấu tranh thống nhất nước nhà. Đồng thời, Bác cũng thẳng thắn chỉ ra những khuyết điểm về nhận thức, tư tưởng mà cán bộ, đảng viên cần phải nghiêm túc sửa chữa và những nhiệm vụ của cách mạng cả nước trong thời gian tới.

Xuất phát từ vị trí chiến lược quan trọng của Quảng Bình, Vĩnh Linh và tầm nhìn xa trong rộng của một vị lãnh tụ thiên tài Bác đã chỉ rõ:

“Quảng Bình cùng với Vĩnh Linh ở tuyến đầu miền Bắc, tiếp giáp với miền Nam, mọi việc làm tốt hay xấu của các cô, các chú ở đây đều có ảnh hưởng đến bảo vệ miền Bắc. Nếu kẻ địch có hành động liều lĩnh gì thì Quảng Bình, Vĩnh Linh phải đương đầu với chúng trước hết và phải đảm bảo đánh thắng chúng trước hết”.⁽⁶⁾

⁶ Dẫn theo “Bác Hồ với Bình Trị Thiên” Ban nghiên cứu Lịch sử Đảng Bình Trị Thiên xuất bản 1977, tr.90.

Sau khi gặp mặt và nói chuyện thân mật với đội ngũ cốt cán của Quảng Bình, Vĩnh Linh, đúng 16 giờ Bác cùng các thành viên trong đoàn và các đồng chí lãnh đạo của tỉnh ra sân vận động dự buổi mít tinh của hơn hai vạn đồng bào, cán bộ, chiến sĩ các lực lượng vũ trang Quảng Bình và đại diện của khu vực Vĩnh Linh đón Bác vào thăm. Lúc này sân vận động thị xã Đồng Hới đỏ rực một rừng cờ, hoa, biểu ngữ nhiệt liệt chào đón Bác.

Để bảo vệ tuyệt đối an toàn cho sự kiện trọng đại này, lực lượng Công an Quảng Bình đã huy động hàng trăm cán bộ chiến sĩ cùng một lúc triển khai đồng bộ các biện pháp nghiệp vụ để nắm chắc tình hình an ninh trật tự trên địa bàn toàn thị xã Đồng Hới. Công tác bảo vệ từ xa, bảo vệ vòng trong, vòng ngoài đều được thực hiện theo đúng “Kế hoạch A1”.

Khi Bác bước ra lễ đài của cuộc mít tinh, cả quảng trường sân vận động trào dâng tiếng hô vang rền: “Hồ Chủ tịch muôn năm! Muôn năm! Muôn năm! Muôn năm!”.

Sau những đợt sóng âm thanh dâng trào, cả biển người trở lại trật tự im lặng nghe Bác nói: “...Tôi thay mặt Trung ương Đảng và Chính phủ đưa đến đồng bào, cán bộ, chiến sĩ lời chúc thân ái nhất...”. Bác vừa dứt lời cả quảng trường vang lên tiếng vỗ tay. Tất cả nội dung trong buổi nói chuyện Bác đều nói rất ngắn gọn, dễ hiểu. Sau lời đáp của đồng chí Chủ tịch Ủy ban Hành chính tỉnh, Bác đứng lên bắt nhịp và đề nghị tất cả cùng hát với Bác bài ca: “Kết đoàn chúng ta là sức mạnh”. Khi tiếng hát vang lên cũng là lúc Bác bước xuống lễ đài, các chiến sĩ bảo vệ hướng dẫn Bác ra xe về nhà nghỉ của Sư đoàn 325 ở cạnh hồ Bàu Tró. Khi xe vừa qua trạm hải đăng ra cửa biển Nhật Lệ, Bác đề nghị mọi người cùng xuống tắm biển. Đây là một tình huống nằm ngoài “Kế hoạch A1” của lực lượng công an nhưng các chiến sĩ cận vệ đã xử lý rất linh hoạt để bảo vệ tuyệt đối an toàn cho Bác.

Tối hôm đó, Bác cùng với các đồng chí lãnh đạo của tỉnh, cán bộ, nhân viên nhà nghỉ dưỡng Sư đoàn 325 và các cán bộ, chiến sĩ công an làm công tác

bảo vệ tiếp cận Bác xem chương trình văn nghệ của Đoàn nghệ thuật Sư đoàn 325 biểu diễn.

Theo chương trình, 7 giờ ngày 17 tháng 6 năm 1957, Bác có buổi gặp mặt nói chuyện với cán bộ, chiến sĩ Sư đoàn 325 nhưng giữa đêm hôm đó có điện của Trung ương Đảng điện vào cho biết: Ngày mai, thời tiết xấu, mời Bác về Hà Nội trước 7 giờ sáng ngày 17 tháng 6 năm 1957.

Thoáng thấy nét buồn trên khuôn mặt hiền từ của Bác khi không còn thời gian gặp mặt cán bộ, chiến sĩ Sư đoàn 325, Sư trưởng Hoàng Văn Thái, Chính ủy Quách Sĩ Kha xin Bác cho thay đổi kế hoạch, cán bộ chiến sĩ Sư đoàn xin được gặp Bác vào lúc 4 giờ sáng để 5 giờ Bác kịp ra máy bay về Hà Nội. Lúc đầu, Bác có vẻ do dự vì thay đổi như vậy sẽ gây nhiều khó khăn vất vả cho bộ đội. Như đoán được suy nghĩ của Bác, Sư trưởng Hoàng Văn Thái thưa Bác:

- Bộ đội mình đã quen với gian lao vất vả và những tình huống đột xuất như thế này nên xin Bác chấp nhận cho.

Suy nghĩ một lúc Bác nói:

- Thôi được, Bác chấp nhận đề nghị của các chú.

Ngay trong đêm, lệnh hành quân cấp tốc được chuyển đến các đơn vị thuộc Sư đoàn 325.

Đúng 4 giờ sáng ngày 17 tháng 6 năm 1957, xe đưa Bác ra sân vận động của Sư đoàn. Hàng trăm cán bộ chiến sĩ đội ngũ chỉnh tề đang hồi hộp chờ đón Bác. Nói chuyện với cán bộ, chiến sĩ Bác ân cần căn dặn: Quảng Bình có vị trí rất quan trọng, đứng chân trên địa bàn Quảng Bình chúng ta phải thường xuyên cảnh giác trước mọi âm mưu và hành động phá hoại của địch, tăng cường đoàn kết quân dân, ra sức học tập chính trị, quân sự, rèn luyện tác phong đạo đức của người chiến sĩ cách mạng, tích cực tham gia sản xuất, thực hành tiết kiệm, xây dựng quân đội lớn mạnh đủ sức hoàn thành mọi nhiệm vụ mà Đảng, nhân dân giao phó.

5 giờ sáng ngày 17 tháng 6 năm 1957, Bác lưu luyến vẫy chào cán bộ chiến sĩ Sư đoàn 325 trước khi ra sân bay. Đảng bộ, quân và dân Quảng Bình tiễn Bác trở về Hà Nội trong sự quyến luyến, bùi ngùi.

Trong suốt hành trình chuyên thăm Quảng Bình của Bác và các đồng chí trong đoàn cán bộ Trung ương, lực lượng Công an Quảng Bình dưới sự chỉ đạo chặt chẽ của Bộ Công an, Công an Liên khu IV và của Ban Thường vụ Tỉnh ủy, công tác tổ chức bảo vệ Bác và các thành viên trong đoàn đã được tiến hành rất khẩn trương, đảm bảo bí mật và tuyệt đối an toàn. Đây là lần đầu tiên lực lượng Công an Quảng Bình có vinh dự lớn được tiếp cận, bảo vệ vị lãnh tụ tối cao của Đảng và Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa sau 9 năm kháng chiến trường kỳ và mới hơn 2 năm hòa bình lập lại. Mặc dù trong điều kiện tình hình an ninh trật tự còn nhiều yếu tố bất lợi, phương tiện nghiệp vụ thô sơ, nhưng với nhiệt tình cách mạng, tình cảm kính yêu đối với Bác và tinh thần trách nhiệm cao cả, toàn lực lượng đã hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ bảo vệ tuyệt đối an toàn lãnh tụ, xứng đáng với lòng tin tưởng của Đảng và nhân dân.

Bảo vệ Bác lần này cũng đã để lại cho lực lượng Công an Quảng Bình rất nhiều bài học kinh nghiệm về bố trí lực lượng xã hội hóa, về dự kiến các tình huống đột xuất có thể xảy ra... Những bài học đó đến hôm nay vẫn còn nguyên giá trị.

Mỗi lần kỷ niệm ngày Bác Hồ về thăm Quảng Bình cũng là một dịp để lực lượng Công an trong tỉnh ôn lại và quyết tâm thực hiện tốt hơn 6 lời dạy của Bác “về tư cách người Công an cách mệnh”.